

Проектні технології – перспективний шлях виховання молоді у позашкільному закладі

(З досвіду роботи Бердянської станції юннатів Запорізької області)

Наталія МІЩЕНКО,

директор Бердянської станції юних натуралістів,

Маргарита ГРИЦЕНКО,

методист Бердянської станції юних натуралістів

Педагогічний колектив станції юних натуралістів м. Бердянська багато років працює у напрямі розвитку пошукових здібностей гуртківців, виховання талановитої особистості. Справжнім осередком цієї роботи є клуб «Наука», на сесіях якого вже 25 років здійснюється вся творча діяльність гуртківців. За цей період юннати провели близько 550 дослідно-пошукових робіт, 45 учнів стали учасниками конкурсу-захисту наукових праць МАН, з них перемогу здобули 8 гуртківців, що є значним здобутком для нашого закладу.

У 2007 році з метою орієнтування педагогів закладу на розв'язання конкретної проблеми та розроблення нового підходу щодо виявлення і розвитку обдарованої молоді було створено довготривалий **проект «Впровадження нової моделі організації діяльності закладу з розвитку творчих здібностей гуртківців»**.

За напрямом діяльності проект є організаційним, спрямованим на впровадження нової моделі організації діяльності закладу. За предметно-змістовою суттю – міжпредметним, у ньому беруть участь вихованці гуртків різних напрямів. Керівництво та координацію проектом здійснює творча група педагогічних працівників СЮН.

Зміст проекту

Реалізація проекту передбачає використання різних організаційно-діяльнісних методів і охоплює три етапи.

Перший етап – це пошук талановитої молоді. Для цього проводиться атестаційний конкурс знань гуртківців «Майстер своєї справи».

Другий етап – навчання гуртківців творчого, аналітичного мислення. Вихованці гуртків за певний час групами чи індивідуально виконують дослідницьку роботу на задану тему. Їхнім завданням є розв'язання наукової, пошукової або моніторингової проблеми. У цьому випадку проект є спільною діяльністю керівників гуртків та вихованців. Презентація цієї роботи відбувається на щорічній сесії клубу «Наука».

Третій етап – вироблення наукової компетентності учнів завдяки їх участі у науково-практичних конференціях різного рівня.

Першим кроком у системі пошуку дітей з творчими здібностями є гурткові заняття за програмовою тематикою. Але набуті знання – це не гарантія розвитку творчих здібностей. Людина, яка має навіть вищу освіту, може задовольнитися готовими знаннями, здобутими іншими. Вона набуває досвід, удосконалює майстерність, проте знайти щось нове не здатна.

Пошук таланту, або його задатків для подальшого розвитку потребує від керівника гуртка введення до програмового матеріалу творчих елементів у процесі навчання та виховання. Зокрема, в позашкільному навчальному закладі – це залучення дітей до тематичних міжнародних, всеукраїнських, обласних програм, конкурсів, акцій, операцій, громадських заходів, що мають не тільки пізнавальне, а й практичне значення.

Учні кожного гуртка станції юннатів м. Бердянська беруть участь у кількох конкурсах різної спрямованості, що дає педагогам можливість розвивати у вихованців такі риси, як спостережливість, відповідальність, колективізм. Керівники гуртків пояснюють дітям, що зоологія, ботаніка, екологія та численні суміжні дисципліни надзвичайно інформативні й змістовні, а для натураліста – це стежина, яка дає змогу зазирнути в таємничий світ природи.

Педагогічний колектив станції ставить за мету постійне підвищення якості знань, виховання інтересу до пошукової діяльності. Розв'язанню цієї проблеми сприяє нова форма навчання – *робота майстерень*, які об'єднують декілька гуртків одного напрямку. На станції працюють п'ять майстерень. У 2005 році майстерні вперше підбили підсумки своєї роботи, провівши конкурс «Майстер своєї справи».

В основі проведення заходу – вимоги програм гуртків щодо формування в учнів уявлень, навичок, умінь, набуття ними знань та оволодіння термінологією, вільного застосування, оперування законами природи. Позитивні аспекти конкурсу такі:

1. Здійснення індивідуальної атестації знань кожного юнната; отримання звання «Майстер своєї справи», «Кандидат у майстри своєї справи».

2. Необмеженість часу для демонстрації знань та умінь гуртківця.

3. Доброзичлива атмосфера заходу.

З метою розкриття індивідуального ставлення гуртківця до теоретичних і практичних юннатівських справ керівники гуртків добирають запитання з навчальної програми з урахуванням нахилів учнів. У 2008 році в атестаційний конкурс були введені запитання за дослідницькими темами, які виконували гуртківці (див. табл. 1).

Таблиця 1

Запитання для атестаційного конкурсу

За роками	З навчальної програми гуртків	З творчої дослідницької роботи, що здійснюється в гуртках
2005	84	----
2007	69	----
2008	154	53

Про позитивний результат роботи свідчить активна участь гуртківців в атестаційному конкурсі «Майстер своєї справи» (див. табл. 2).

Таблиця 2

Кількість учасників атестаційного конкурсу

За роками	Усього учасників	Одержали звання	
		«Майстер...»	«Кандидат...»
2005	28	13	15
2007	110	26	20
2008	71	28	15

Конкурс відіграв позитивну роль у підвищенні активності вихованців у навчанні, стимулюванні їхнього прагнення до набуття знань. Діти виявляють зацікавленість науково-дослідною діяльністю, покращилися показники відвідування занять. Учні прагнуть перемагати в конкурсах, отримати авторитет серед гуртківців, бути помічниками педагогів.

Другий етап – залучення майстрів і кандидатів у майстри до дослідницької роботи, у процесі якої вихованці вдосконалюють свої знання, практичні вміння та навички, а головне – вчать дослідництва, наукових методів проведення експерименту, отримують можливість для подальшого розвитку своїх творчих нахилів.

Теми дослідницьких робіт, за якими працюють гуртки станції юннатів, пов'язані з вивченням природи рідного краю, екологічними проблемами м. Бердянська і Північного Приазов'я, України в

цілому, моніторингом довкілля. Найбільш ефективними та такими, що мали практичне застосування, стали науково-експериментальні праці за темами: «Підземні води Північного Приазов'я», «Динаміка видового складу гідробіонтів у лиманах заказника «Заплава р. Берда», «Сучасний стан насаджень сосни кримської на узбережжі Бердянського водосховища», «Динаміка появи темних пісків на узбережжі Бердянської коси» та інші. У гуртках аграрного відділу акцентується увага на тематиці, пов'язаній з новітніми агротехнологіями: «Екологічні засоби боротьби зі шкідниками капусти», «Ріст і розвиток рослин залежно від впливу дощових хробаків (зоомеліорація)», «Культивування ліщини звичайної в середньостеповій зоні Північного Приазов'я».

Педагоги, відповідно до класифікації О.В. Леонтовича, учнівські творчі роботи розподіляли на інформаційно-реферативні, натуралістично-описові, проблемно-реферативні, експериментальні, інноваційно-дослідницькі. Значна увага приділялася дослідницько-творчим працям, що були виконані із застосуванням власної методики. Така різноманітність творчих робіт дала керівникам можливість залучати до творчої діяльності гуртківців різного віку та рівня обізнаності з природничих наук. Організація цієї роботи передбачала поступове ускладнення творчої діяльності учнів.

Третій етап – формування компетентної особистості, здатної до практичної самореалізації, до участі в конкурсі-захисті наукових праць МАН. Виконання цього завдання стало можливим завдяки використанню педагогічним колективом наукового потенціалу вищих навчальних закладів, науково-дослідних інститутів, державних та громадських профільних організацій, з якими співпрацює заклад.

Результатами роботи за проектом педагога СЮН задоволені. Так, протягом 2007–2008 навчального року вихованці закладу взяли участь у різних етапах конкурсу-захисту робіт МАН (отримали диплом за участь у Всеукраїнському етапі); науково-практичній конференції Бердянського державного педагогічного університету (секція «Школа здоров'я» та «Екологія»; нагороджені грамотами БДПУ); Міжнародній науково-практичній конференції «Еколого-економічні проблеми України, Азово-Чорноморського басейну: економіка, екологія, освіта» (доробки юннатів надруковані в Збірнику наукових праць); Всеукраїнських зборах учасників екологічних експедицій (відзначені грамотами НЕНЦ); Міжнародній науково-практичній конференції «Здорове довкілля – здорова нація»; II Всеукраїнській конференції «Освіта і здоров'я дітей, підлітків та молоді в умовах навчального закладу» (роботу вихованця Бердянської СЮН надруковано в Збірнику наукових праць Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка).

Отже, на нашу думку, проектні технології – це перспективний та дієвий шлях виховання дітей у позашкільному закладі.